

Paydalanılğan ádebiyatlar

1. Jo‘rayev O. O‘zbek musiqa madaniyati tarixi. Toshkent: O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2010. – 245 b.
2. Teshaboyev B. Milliy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi. Toshkent: “Yangi asr avlodi”, 2015. – 112 b.
3. Qodirov A. O‘zbek xalq og‘zaki ijodi. Toshkent: Fan, 2007. – 178–185 b.

REZYUME. Milliy muzika - xalqning ruwxiy dunyasini saqlaydigan, uning ruwxiy mirasini saqlaydigan biybaha qadriyatlardan biri. Ol jas avlading ahmiyatli qural bolip xizmet etedi. Globalisasi davirinde milliy muzikani saqlash, uni keinnen ugit - nasihatlar orqali o‘zligimizni saqlash qalalarimiz.

РЕЗЮМЕ. Национальная музыка - одна из бесценных ценностей, отражающая духовный мир народа, выражающая его духовное наследие. Она служит важным инструментом в формировании нравственных, эстетических и патриотических чувств молодого поколения. В эпоху глобализации мы можем сохранить свою идентичность, ценя и широко пропагандируя национальную музыку.

SUMMARY. National music is one of the priceless values that reflects the spiritual world of the people and expresses their spiritual heritage. It serves as an important tool in the formation of moral, aesthetic, and patriotic feelings of the younger generation. In the era of globalization, we can preserve our identity by valuing and widely promoting national music.

UDK: 78.071.1:37

EVROPA VOKAL MEKTEPLERINIŇ VOKAL TÁLIMINE TÁSIRI

Kulambetova Janil Arzimbetovna – *docent w.w.a*

Ózbekstan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat instituti Nókis filiali

Tayanch so‘zlar: vokal ta’limi, Yevropa vokal maktablari, Bel Canto, pedagogika, metodika, vokal ijro.

Ключевые слова: вокальное образование, европейские вокальные школы, белканто, педагогика, методика, вокальное исполнительство

Key words: vocal education, European vocal schools, Bel Canto, pedagogy, methodology, vocal performance.

Evropa vokal mektepleri áyyemnen professional vokal bilimlendiriwiniń tiykarǵı dereklerin birisi bolip esaplanadı. Izertlewshilerdiń pikirinshe, Bel Canto mektebi XVII-XIX ásirlerde qalıplesip, vokal texnikası hám bayanlawdıń jetik usılların jaratqan [1]. Usı mektep pedagogikalıq principleri arqalı tek Evropa emes, al, dúnyanıń basqa mámleketlerinde vokal bilimlendiriwine tásir kórsetken. I.R. Titzenin aytıwınsha, Bel Canto qatnasıwı oqıwshınıń dawıs diapazonı, tembri hám dem alıw imkaniyatların esapqa alıp, dawıstıń tábiyiy rawajlanıwın támiyinleydi [2]. Miller bolsa, evropalıq vokal metodikası studenttiń

individual dawıs dúzilisin esapqa alǵan halda texnikalıq shınıǵıwları tańlawǵa itibar beriwın atap ótedi [3]. Evropa vokal mektepleri metodikası tek ǵana texnikalıq hám dóretiwshilik jaqtan emes, al pedagogikalıq hám psixologiyalıq jaqtan da studenttiń vokal rawajlanıwına tikkeley tásir etedi. Bel Canto hám basqa mektepler qatnası Ózbekstan vokaldı jetilistiriwinde áhmiyatli orın iyelep, zamanagóy vokal pedagogikasınıń metodikalıq tiykarlarınan birisi esaplanadı. Sol sebepli, evropasha kózqarasları úyreniw hám engiziw pedagoglar hám studentler ushın zárúr. Evropada vokal kórkem óneri ásirler

dawamında rawajlanıp, hár qıylı pedagogikalıq mekteplerdiń qáliplesiwine sebep bolǵan. Atap aytqanda, XVII-XIX ásirlerde Italiya, Franciya hám Germaniyada professional vokal bilimlendiriw sistemaları rawajlandı. Bul mektepler tek ǵana texnika emes, al vokal bayanlaw hám dóretiwshilik qatnaslardı da sistemalı túrde qáliplestirdi.

Bel Canto mektebi Evropa vokal kórkem óneriniń eń áhmiyetli pedagogikalıq orayı esaplanadı. Bul mektep pedagogikalıq principleri arqalı oqıwshınıń dawıs diapazonı, tembri hám dem alıw imkaniyatların esapqa alıp, dawıstı tábiyǵıy qáliplestiriwge itibar beredi. Sol sebepli Bel Canto metodi tek Italiyada emes, al basqa Evropa mámleketlerinde de keń tarqaldi. Ózbekıstan vokal tárbiyasında evropasha metodikalıq jaqınlasıwlardıń qollanıwı XIX-XX ásirlerde baslanıp, zamanagóy pedagogikalıq processte de nátiyjeli qollanıladı [4]. Bul jantasıw, ásirese, klassikalıq vokal hám opera atqarıwshılıǵı ushin zárúr bolǵan texnika hám ańlatıwdı qáliplestiriwde áhmiyetli rol oynaydı.

Italiya vokal mektepleri XVII ásirde baslap professional vokal pedagogikasınıń tiykarın jaratqan. Bel Canto (ital. "gózzal jırlaw") usılı studenttiń dawıs texnikası, intonaciya anıqlıǵı hám emocionallıq kórsetiwiniń úlestirgen. Shınıǵıwlar dem alıwdı basqarıw hám rezonatorlardan nátiyjeli paydalanıw principine tiykarlangan. Italiyanıń XIX ásir vokal pedagogikalıq mektepleri operanıń rawajlanıwına da tikkeley tásir

kórsetti. Usı dáwirde pedagoglar dawıstıń tábiyǵıy rawajlanıwın saqlaǵan halda texnikani jetilistiriwge itibar qaratqan. Franciya vokal mektepleri tiykarınan opera hám lirikalıq vokal atqarıwshılıǵına baǵdarlangan bolıp, olardıń pedagogikalıq qatnası dawıstıń emocionallıq sáwleleniwini hám saxna mádeniyatın rawajlandırıwǵa tiykarlangan. Bul mektepler vokal shınıǵıwların sistemalı túrde basqıshpa-basqısh qáliplestirgen hám klassikalıq repertuardı jetik úyretiwge áhmiyet bergen. Bel Canto hám Franko-Italian mektepleriniń qatnasları Ózbekistan hám Oraylıq Aziya vokal pedagogikasında da qollanıladı. Usı qatnaslar arqalı studentlerde dawıstıń tábiyǵıy rawajlanıwı, intonaciya anıqlıǵı, saxna mádeniyatı hám dóretiwshilik kórsetiw qáliplesedi. Pedagogikalıq tájiriýbeler sonı kórsetedi, Evropa vokal mektepleriniń metodikası tek ǵana texnikalıq emes, al psixologiyalıq hám dóretiwshilik rawajlanıwǵa da tikkeley tásir etedi. Bul mekteplerdiń jantasıwların úyreniw hám engiziw zamanagóy vokal pedagogikasını ushin áhmiyetli. Evropada vokal mektepleriniń rawajlanıwı vokal pedagogikasınıń zamanagóy sistemasını qáliplesiwinde tiykarǵı rol oynadı. Bel Canto hám basqa Evropa mektepleri metodikasını oqıwshınıń individual dawıs ózgesheliklerin esapqa alıp, dóretiwshilik hám texnikalıq rawajlanıwǵa xızmet etedi. Sonıń ushin Evropa vokal mektepleriniń pedagogikalıq principlerin úyreniw hám qollanıw hár bir vokal pedagog ushin zárúr esaplanadı.

Paydalanılǵan ádebiyatlar

1. Dmitriev L.B. Osnovy vokalnoy metodiki. Moskva: Muzyka, 2004.
2. Miller R. The Structure of Singing: System and Art in Vocal Technique. New York: Schirmer Books, 1996.
3. Titze I.R. Principles of Voice Production. Iowa City: National Center for Voice and Speech, 2000.
4. McKinney J.C. The Diagnosis and Correction of Vocal Faults. Illinois: Waveland Press, 2005.

REZYUME. Maqolada Yevropa vokal maktablarining vokal ta'lim tizimiga ta'siri ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Bel Canto va boshqa yevropa maktablarining pedagogik tamoyillari o'rganilib, ularning O'zbekiston vokal pedagogikasiga tatbiqi ko'rib chiqiladi. Shuningdek, yevropacha metodik yondashuvlarning zamonaviy vokal ta'limida qo'llanishi va pedagogik samaradorligi yoritiladi.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматривается влияние европейских вокальных школ на систему вокального образования. Изучены педагогические принципы Белканто и других европейских